

LA GUERRA LÍQUIDA

Postal des 'd'Oleoductestan'

Pepe Escobar
Tomdispatch.com
28/03/2009

www.rebellion.org

Traduït de l'anglès al castellà per Sinfo Fernández

El que pugui succeir a l'immens camp de batalla pel control d'Euràsia, serà el que proporcioni l'argument final a la tumultuosa deriva cap a un nou i policèntric ordre mundial, també conegut com el Nou Gran Joc.

La nostra vella i bona amiga, la disparatada “Guerra Global contra el Terror” amb la que el Pentàgon ha reanomenat astutament la “Llarga Guerra”, comporta una altra guerra similar, tot i que mig amagada, molt més important: la guerra global per l'energia. Acostumo a pensar en ella com a la Guerra Líquida, perquè el seu torrent sanguini està conformat pels oleoductes que zigzaguegen pels potencials camps de batalla imperials del planeta. Dit d'una altra manera, si la seva assetjada i crucial frontera aquests dies és la Conca del Caspi, el seu taulell està conformat per la totalitat d'Euràsia. Penso en ella, a nivell geogràfic, com a Oleoductestan.

Tots els ionquis geopolítics necessiten una dosi. Jo em vaig enganxar al tema dels oleoductes a partir de la segona meitat de la dècada de 1990. He creuat el Caspi en un vaixell de càrrega azerí només per seguir l'oleoducte de Baku-Tblisi-Ceyhan a través del Caucas, que ha costat uns 4.000 milions de dòlars i que és més conegut en aquest joc d'escacs pel seu acrònim, BTC (Oh, a propòsit, el mapa d'Oleoductestan està plegat d'acrònims, per tant, és millor que ens acostumem a utilitzar-los!).

També he recorregut varies de les solapades Rutes modernes de la Seda, o Oleoductes de la Seda, per a possibles futurs fluxes energètics des de Xangai a Istanbul, anotant, en plan Fáci-ho Vostè mateix [1], les meves pròpies rutes pel GNL [gas natural líquid]. Solia seguir voraçment les aventures del, en una altra època, Rei Sol d'Àsia Central, l'ara difunt Turkmenbashi o “líder dels turcòmans”, Saparmurat Niyazov, cap de la immensament rica en gas República de Turkmenistan, com si fos un heroi de Conrad.

A Almaty, l'antiga capital de Kazajstan (abans de que la traslladessin a Astana, al mig del mig del nores), els seus veïns es van sentir perplexos quan vaig manifestar un impuls irresistible a arribar fins a Aktau, la ciutat del boom petrolífer del país. (“Per què? No hi ha res allí”). Al entrar a l'habitació dels mapes, que s'assemblava a l'Espai Odyssey, a la seu moscovita del gegant energètic rus GAZPROM -on es detalla digitalment cadascun dels oleoductes d'Euràsia-, o a la seu de la Companyia Nacional Iraniana del Petrolí (NIOC, per les seves sigles en anglès), amb les seves pulcres files d'expertes vestides amb el xador, vaig sentir com si estigués entrant a la cova d'Aladí. I el fet de no llegir mai a la mateixa frase les paraules “Afganistan” i “petrolí” segueix sent una font d'infinita gràcia per mi.

L'any passat, el petroli et sortia per un ull de la cara. Aquest any, està relativament barat. Però no s'enganyin. Aquí no es tracta del preu. Ens agradi o no, l'energia segueix sent

això del que vol apropiari-se tot aquell que és algú. Per tant, considerin aquest escrit només com la primera entrega d'un conte molt llarg sobre alguns dels moviments que s'han fet, o que es faran, en l'embogidor complex del Nou Gran Joc, que avança sense pausa sense que importi per res la resta de forces que aquesta setmana s'introdueixin als titulars.

Oblidin-se de l'obsessió dels mitjans amb al-Qaeda, amb el “mort o viu” Osama bin Laden, amb els talibans -nous, moderats o clàssics- o amb la “guerra contra el terror”, qualsevol que sigui el nom que adopti. Tot això és pura filfa comparat amb el joc geopolític d'alt risc i pornografia dura que va darrere dels fluids dels oleoductes del planeta.

Qui va dir que Oleoductestan no resultaria ser divertit?

Cridant al Doctor Zbig

En el seu màgnum opus de 1997 “El gran taulell dels escacs”, Zbigniew Brzezinski -extraordinari professional de la realpolitik i ex assessor de seguretat nacional de Jimmy Carter, el president que va llançar a EUA a les seves modernes guerres per l'energia- va traçar precisament amb algun detall com s'havia d'aferrar-se a la “primacia global” estadounidenca. Posteriorment, el seu pla mestre seria degudament copiat per aquest letal grapat de Doctors No que es congregaren al Bill Kristol Project per un Nou Segle Americà (PNAC, per les seves sigles en anglès, en cas de que Vostès haguessin oblidat l'acrònim, ja que el seu portal a Internet i els seus seguidors es van esfumar).

Pel Dr. Zbig, qui, com jo, aconseguix la seva dosis a Euràsia -és a dir, pensant a lo gran-, tot es redueix a promoure precisament el sorgiment d'una sèrie propícia de “socis estratègicament compatibles” amb Washington als llocs on els fluxes d'energia són més abundants. I això hauria de fer-se, com ell aleshores assenyalava amb cortesia, amb la finalitat de modelar “un sistema de seguretat tans-euroasiàtic més cooperatiu”.

En aquests moments, el Dr. Zbig -entre els fans del qual hi ha evidentment el President Barack Obama- ha d'haver-se adonat de que, en certa manera, s'ha fet que descarrili el tren euroasiàtic que havia d'entregar els productes energètics. Com sembla, la part asiàtica d'Euràsia no es mostra molt conforme amb aquests plans.

Amb crisi financera global o sense, el petroli i el gas natural són les claus a llarg termini d'una inexorable transferència de poder econòmic d'Occident a Àsia. Aquells que controlin Oleoductestan -i tot tots els somnis i plans posats en marxa, sembla que no serà Washington- tindran l'última paraula en tot el que estigui per venir, i no hi ha cap terrorista al món, ni tan sols una llarga guerra, que pugui canviar això.

L'expert en energia Michael Klare ha estat decisiu a l'hora d'identificar els vectors clau en el salvatge i continuat merder mundial per apoderar-se d'Oleoductestan. Aquests vectors oscil·len des de la creixent escassetat (i dificultat per assolir-les) dels subministraments d'energies primàries fins els “penosament lents desenvolupaments de les energies alternatives”. Tot i que pot ser que no se n'hagin adonat, les primeres baralles de la Guerra Líquida a Oleoductestan ja s'han donat, i inclús en la pitjor de les èpoques econòmiques, els riscos augmenten constantment donada la implacable rivalitat entre Occident i Àsia, bé sigui a l'Orient Mitjà, a l'escenari del Caspi o als estats africans rics en petroli com Angola, Nigèria i Sudan.

En efecte, en aquestes primeres baralles del segle vint-i-un, Xina ha reaccionat ràpid. Inclús abans dels atacs de l'11-S, els seus dirigents estaven formulant una resposta al que consideraven com una invasió de rèptils d'Occident sobre el gas i el petroli de les terres d'Àsia Central, especialment a la regió del Mar Caspi. Per concretar, al juny de 2001, els seus dirigents es van unir amb Rússia per formar la Organització per la Cooperació de Xangai. És coneguda com la SCO (per les seves sigles en anglès) i aquest és un acrònim que haurien de memoritzar. Estarà omnipresent durant tot un temps.

Tornant a aleshores, els membres júnior de la SCO eren, per dir-ho així, els Estans, les ex repúbliques de la Unió Soviètica riques en energia -Kirguizistan, Uzbekistan, Kazajstan i Tayikistan-, a les que l'administració Clinton, i després la nova administració Bush, dirigides per aquests ex energètics homes, havien estat mirant cobdiciosament. La organització volia convertir-se en una societat cooperativa regional a múltiples nivells econòmics i militars que, segons la veien tan russos com xinesos, funcionaria com una espècie de manta de seguretat al voltant del límit superior d'Afganistan.

Iran és, sens dubte, un nòdul energètic crucial a Àsia Occidental, i els dirigents d'aquest país també anaven a demostrar que no eren mancs pel que fa al Nou Gran Joc. Iran necessita d'almenys 200.000 milions de dòlars d'inversió exterior per modernitzar de veritat les seves fabuloses reserves de gas i petroli i així poder vendre molt més a Occident del que les sancions imposades per EUA li permeten ara. No seria d'estranyar que Iran es convertís aviat en un objectiu a Washington. No seria d'estranyar un atac aeri contra aquell país que segueix sent el somni humit final de tota sort de Likud/niks així com de Dick ("Pescador") Cheney i dels seus camarlencs i camarades d'armes de neocon. Segons ho veuen les elits de Teheran i Delhi i les de Pequín i Moscou, un atac estadounidenc, que ara està fora de la pantalla del radar fins almenys 2012, seria una guerra no només contra Rússia i Xina, sinó contra tot el projecte d'integració asiàtica que la SCO està cridada a representar.

Quincalles globals[2]

A la vegada que l'administració Obama tracta de posar ordre en les seves polítiques centre-asiàtiques, afganeses i iranianes, Pequín continua somniant amb una versió segura i cabdalosa, al voltant de l'energia, de l'antiga Ruta de la Seda, que s'estendria des de la conca del Caspi (els Estans rics en energia més Iran i Rússia) fins la província de Xinjiang, el seu Llunyà Oest.

La SCO ha ampliat els seus objectius i abast des de 2001. En l'actualitat, Iran, Índia i Pakistan gaudeixen "d'estatut d'observador" en una organització que cada cop més persegueix controlar i protegir no només els subministres energètics regionals, sinó tot Oleoductestan en qualsevol de les seves direccions. Aquest és, per suposat, el paper que a la elit governant a Washington li agradaria que jugués la OTAN a través d'Euràsia. Ja que Rússia i Xina esperen que la SCO jugui un paper similar per tota Àsia, serà inevitable que es produeixin tot tipus d'enfrontaments.

Preguntin a qualsevol expert important de l'Acadèmia Xinesa de Ciències Socials a Pequín i els dirà que la SCO ha d'entendre's com una aliança, única a nivell històric, de cinc civilitzacions no occidentals -russa, xinesa, musulmana, hindú i budista- i, per això, capaces d'evolucionar fins a formar la base d'un sistema de seguretat col·lectiva a Euràsia. Aquest és un pensament que desassossegava als clàssics estratègies globals a

l'interior de Beltway [3], com el Dr. Zbig i Brent Scowcroft, assessor de seguretat nacional del President George H. W. Bush.

Segons el punt de vista de Pequín, el naixent ordre mundial del segle vint-i-un vindrà determinat sobretot per un quadrilàter de països BRIC -per aquells de vostès que ja estan col·leccionant els acrònims del Gran Joc, es refereix a Brasil, Rússia, Índia i Xina-, més el futur triangle islàmic d'Iran, Aràbia Saudita i Turquia. Afegeixin-li una Amèrica del Sud unificada i no esclavitzada per Washington, i ja tenen una SCO-plus global. Almenys en les taules de dibuix, és un somni d'alts octans.

La clau de tot això és una continuada entesa cordial xino-russa.

Al 1999, veient com la OTAN i EUA s'expandien agressivament pels distants Balcans, Pequín va identificar aquest nou joc com el que era: una guerra en desenvolupament per l'energia. I en joc hi havia les reserves de petroli i gas natural de les terres que s'estenen des del Nord d'Àfrica fins la frontera xinesa. I no serien precisament d'importància menor els oleoductes que portarien l'energia carbonitzada en aquestes terres fins a Occident. On es construïren, quins països travessarien, determinaria moltes coses en el món futur. I allí va ser on l'imperi de les bases militars estadounidenques (pensin, per exemple, en el Camp Bondsteel a Kosovo) es topa amb Oleoductestan (representat, allà pel 1999, per l'oleoducte AMBO).

AMBO, acrònim en anglès de Corporació Petrolífera Búlgaro-Macedònia-Albanesa, una entitat registrada a EUA, està construint un oleoducte per valor de 1.100 milions de dòlars, alies "el Transbalcànic", la finalització del qual està prevista per 2011. Portarà el petroli del Caspi a Occident sense travessar ni Rússia ni Iran. Com a oleoducte, AMBO encaixa bé en una estratègia geopolítica de crear una xarxa energètica i de seguretat controlada per EUA que primer va ser desenvolupada per Bill Richardson, Secretari per l'Energia del President Bill Clinton, i després pel Vicepresident Dick Cheney.

Rere la idea d'aquesta "xarxa" hi ha una aposta arriscada de militarització d'un corredor de l'energia que s'estendria des del Mar Caspi, a Àsia Central, a través d'una sèrie d'ara independents ex repúbliques soviètiques, fins a Turquia, i d'allí als Balcans (i d'aquí a Europa). Això suposa sabotejar els grans plans energètics de Rússia i Iran. El mateix AMBO portaria el petroli des de la conca del Caspi a una Terminal situada a l'ex república soviètica de Geòrgia al Caucas, i després es transportaria mitjançant vaixells petrolers a través del Mar Negre fins arribar al port búlgar de Burgas, on un altre oleoducte el portaria fins a Macedònia i d'allí fins al port albanès de Vlora.

Pel que fa al Camp Bondsteel, és la base militar "duradora" que Washington es va guanyar a les guerres per les restes de Iugoslàvia. Seria la major base exterior que EUA havia construït des de la Guerra de Vietnam. La filial de Halliburton, Kellogg Brown & Root (KBR) va ser qui la va aixecar, juntament amb el Cos d'Enginyers de l'Exèrcit, sobre 400 hectàrees de terra agrícola prop de la frontera macedònia, al sud de Kosovo. Pensin en aquest camp com una versió amistosa, de cinc estrelles, de Guantanamo, amb una sèrie d'extres pels que estan allí estacionats que inclouen massatge Thai i piles de menjar escombraries. Bondsteel és l'equivalent balcànic d'un portaavions gegant immobilitzat, capaç d'exercir vigilància no només sobre els Balcans, sinó també sobre Turquia i la regió del Mar Negre (considerada en el llenguatge neocon dels anys de Bush com "el nou punt de contacte" entre la "comunitat euro-atlàntica" i el "Gran Orient Mitjà").

Com podrien Rússia, Xina i Iran no interpretar la guerra de Kosovo, després de la invasió

d'Afganistan (on Washington havia intentat anteriorment emparellar-se amb els talibans i promoure la construcció d'un altre d'aquests oleoductes que evitaven Iran i Rússia), seguida de la invasió d'Iraq (aquest país d'immenses reserves de petroli), i finalment el recent conflicte a Geòrgia (aquest encreuament crucial pel transport de l'energia), com a guerres clares per Oleoductestan? Tot i que rarament els nostres medis dominants van imaginar aquesta via, els dirigents russos i xinesos van veure una dura "continuitat" en la política que venia de l'imperialisme humanitari de Bill Clinton a la Guerra Global contra el Terror de Bush. El trobament, com va advertir aleshores públicament el President rus Vladimir Putin, era inevitable, però aquesta és una altra història d'estores màgiques, una altra cova en la que entrarem en una altra ocasió.

Nit plujosa a Geòrgia

Si vostès volen entendre la versió de Washington d'Oleoductestan, han de començar amb la Geòrgia per on campa la màfia. Tot i que el seu exèrcit va ser aixafat en la seva guerra recent amb Rússia, Geòrgia segueix sent vital per la política energètica de Washington en el que, fins ara, s'ha convertit en un genuí arc d'inestabilitat, degut en part a la seva contínua obsessió per eliminar a Iran del flux energètic.

Va ser al voltant de l'oleoducte de Baku-Tblisi-Ceyhan (BTC), com vaig assenyalar al 2007 al meu llibre "Globalistan", on es va prendre forma i es va solidificar la política estadounidenca. El mateix Zbig Brzezinski va volar a Baku al 1995 com a "assessor energètic", menys de quatre anys després de que Azerbaijan s'independitzés, venent la idea a la elit d'allí. El BTC havia d'anar des de la Terminal de Sangachal, a una mitja hora al sud de Baku, a través de la veïna Geòrgia fins la Terminal Marina del port turc de Ceyhan, al Mediterrani. Ara ja operatiu, és com una serp d'acer de 1.767 quilòmetres de longitud i 44 metres d'ample que s'estén per sis zones en guerra (actual o potencial): Nagorno-Karabaj (un enclavament armeni d'Azerbaijan), Txetxènia i Dagestan (ambdues regions en conflicte de Rússia), Ossètia del Sud, Abjazia (sobre la que va pivotar la guerra entre Rússia i Geòrgia de 2008) i el Kurdistan turc.

Des d'un punt de vista purament econòmic, el BTC no té sentit. Es podia haver construït per quasi res, parlant relativament, un oleoducte "BTK", que anés des de Baku a través de Teheran fins la illa de Kharg d'Iran, i hauria tingut l'avantatge afegit de circumval·lar tan la Geòrgia corrompuda per la màfia com la tremolosa Anatolia Oriental de població kurda. Aquesta hauria sigut la via realment barata de portar el petroli i el gas del Caspi cap a Europa.

El Nou Gran Joc es va assegurar de que això no fos així i a aquesta decisió li van seguir moltes altres. Inclús tot i que Moscou no planeges ocupar Geòrgia a llarg termini en la seva guerra de 2008 ni apropiat-se de l'oleoducte BTC que ara discorre pel seu territori, l'analista del gas i petroli de l'Alfa Bank, Konstantin Batunin, va assenyalar allò obvi: tot i que es talli per poc temps el flux de petroli del BTC, les tropes russes van deixar molt clar als inversors globals que Geòrgia no era un país fiable pel trànsit de l'energia. És a dir, els russos van ridiculitzar el món de Zbig.

Per la seva part, Azerbaijan era, fins fa poc, la història de veritable èxit en al versió estadounidenca d'Oleoductestan. Assessorat per Zbig, Bill Clinton "va robar" literalment Baku al "proper estranger" promovent el BTC i la riquesa que fluiria d'ell. Ara, però, amb el missatge de la Guerra entre Rússia i Geòrgia calant fons, Baku es permet novament a sí mateixa ser seduïda per Rússia. Per acabar de rematar-ho, el President d'Azerbaijan,

Ilham Aliyev, no pot suportar a l'hortera del President de Geòrgia, Mijail Saakashvili. Això amb prou feines sorprèn. Després de tot, els precipitats moviments bèl·lics de Saakashvili van fer que Azerbaidjan perdés almenys 500 milions de dòlars quan es va tancar el BTC durant la guerra.

La guerra llampec de la seducció energètica russa es centra com un làser també sobre Àsia Central (parlarem més sobre això en la propera entrega sobre Oleoductestan). Es va dedicar a oferir-se a comprar gas turc, uzbek i kazaj a preus europeus enlloc dels anteriors preus russos, molt més baixos. De fet, els russos han ofert el mateix negoci als azaris: per això ara, Baku està negociant un acord perquè l'oleoducte de Baku-Novorossiysk tingui més capacitat, el que farà que segueixi el seu traçat fins les costes russes del Mar Negre, mentre està considerant bombejar menys petroli pel BTC.

El President Obama ha d'entendre les greus implicacions de tot això. Menys petroli azerí pel BTC -la seva capacitat màxima és d'un milió de barrils al dia, enviats en la seva majoria cap a Europa- significa que l'oleoducte pot fer fallida, que és el que Rússia vol.

A Àsia Central, algunes de les majors apostes es concentren en el monstruós camp de petroli de Kashagan, a la "unça" de Kazajstan, la joia absoluta de la corona del Caspi, amb reserves de fins a 9.000 milions de barrils. Com és habitual a Oleoductestan, tot gira al voltant de per quines rutes es farà arribar al món el petroli de Kashagan un cop comenci a produir al 2013. Això augura, sens dubte, la Guerra Líquida. A l'astut President kazac Nursultan Nazarbayek li agradaria utilitzar el Consorci de l'Oleoducte del Caspi (CPC, per les seves sigles en anglès), controlat per Rússia, per bombejar el cru de Kashagan al Mar Negre.

En aquest cas, els kazacs tenen totes les cartes. La quantitat de petroli que flueixi de Kashagan decidirà si el BTC -en un altre temps promogut a bombo i plateret per Washington com la ruta final perquè Occident escapés de la dependència del petroli del Golf Pèrsic- viu o mor.

Benvinguts, doncs, a Oleoductestan! Tan si ens agrada com si no, en els bons i en els mals temps, és raonable apostar que tots serem convertits en turistes d'oleoducte. Per això, siguem amb el flux. Aprenem-nos els acrònims fonamentals, mantinguem els ulls oberts a tot el que passi a les bases estadounidenques per tots els centres petrolífers del planeta, observin on es construeixen els oleoductes i facin tot el que puguin per controlar al propera sèrie de monstruosos acords energètics xinesos i els fabulosos cops mestres del rus GAZPROM.

I, mentre estan en això, considerin aquesta com la primera postal enviada des de la nostra gira per Oleoductestan. Tornarem (adaptant una mica la cita de Terminator). Pensen en això mentre s'obre una porta a un futur en el qual el què flueix, on i cap a qui pot convertir-se en les qüestions més importants sobre el planeta.

Notes:

[1] A l'original DIY: "do it yourself"

[2] L'autor juga amb el doble sentit del terme en anglès. Bric-a-brac significa quincalles, però BRIC també és l'acrònim dels països Brasil, Rússia, Índia i Xina.

[3] La Beltway és una autopista que circumval·la Washington, en aquest cas l'autor es refereix a tot el referent a les qüestions polítiques i de govern estatounidenques.

Pepe Escobar és el corresponsal errant d'Àsia Times i analista de Real News. Pot contactar-se amb ell a: pepeasia@yahoo.com